

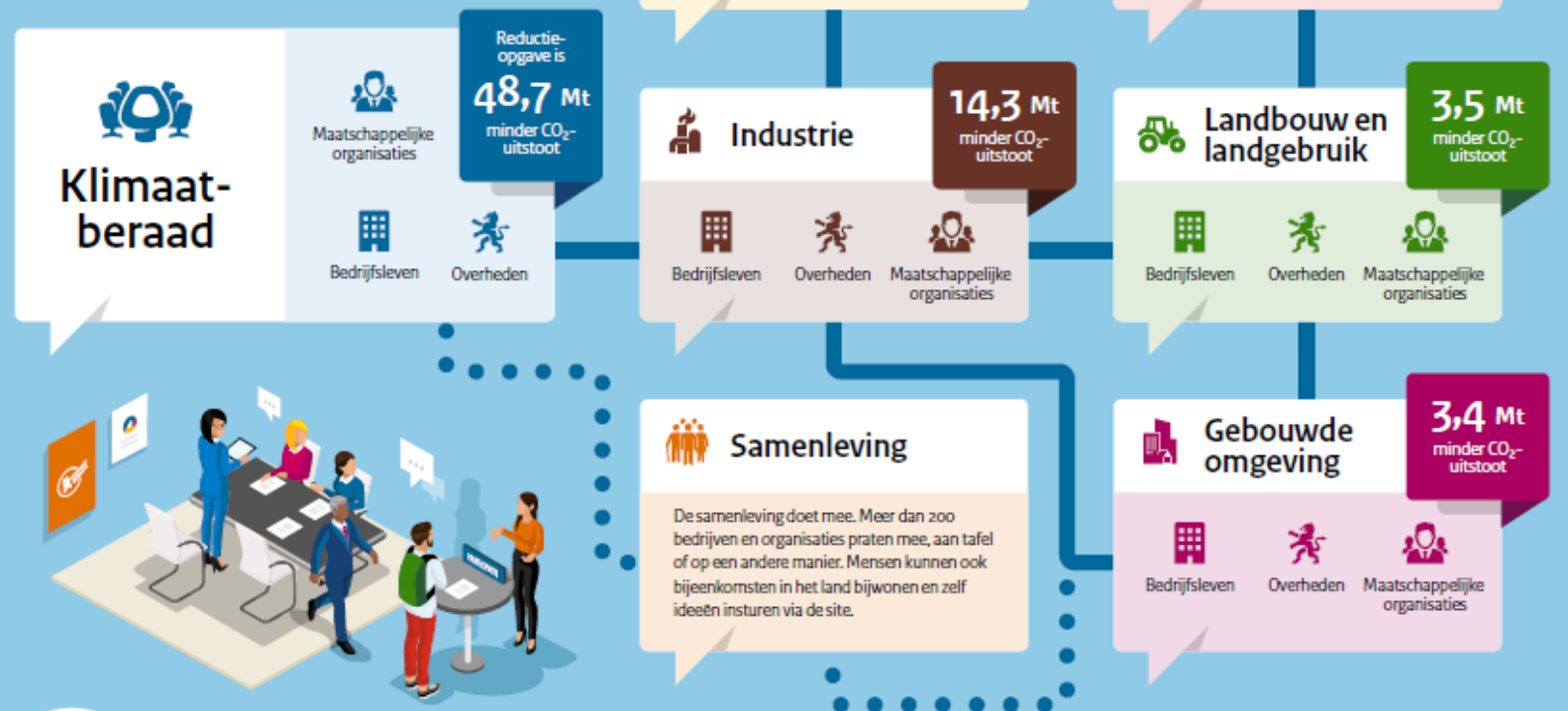
Tussenstand Klimaatakkoord

Cie EEB, 26 november 2018

- Waar staan we in het proces?
- Hoofdlijnen kabinetsreactie
- Tafels langs:
  - Wat zegt kabinetsreactie?
  - Waarop zetten GS in?

Meer dan 100 partijen verlagen de CO₂-uitstoot van Nederland met 49% ten opzichte van 1990 via het

Klimaatakkoord

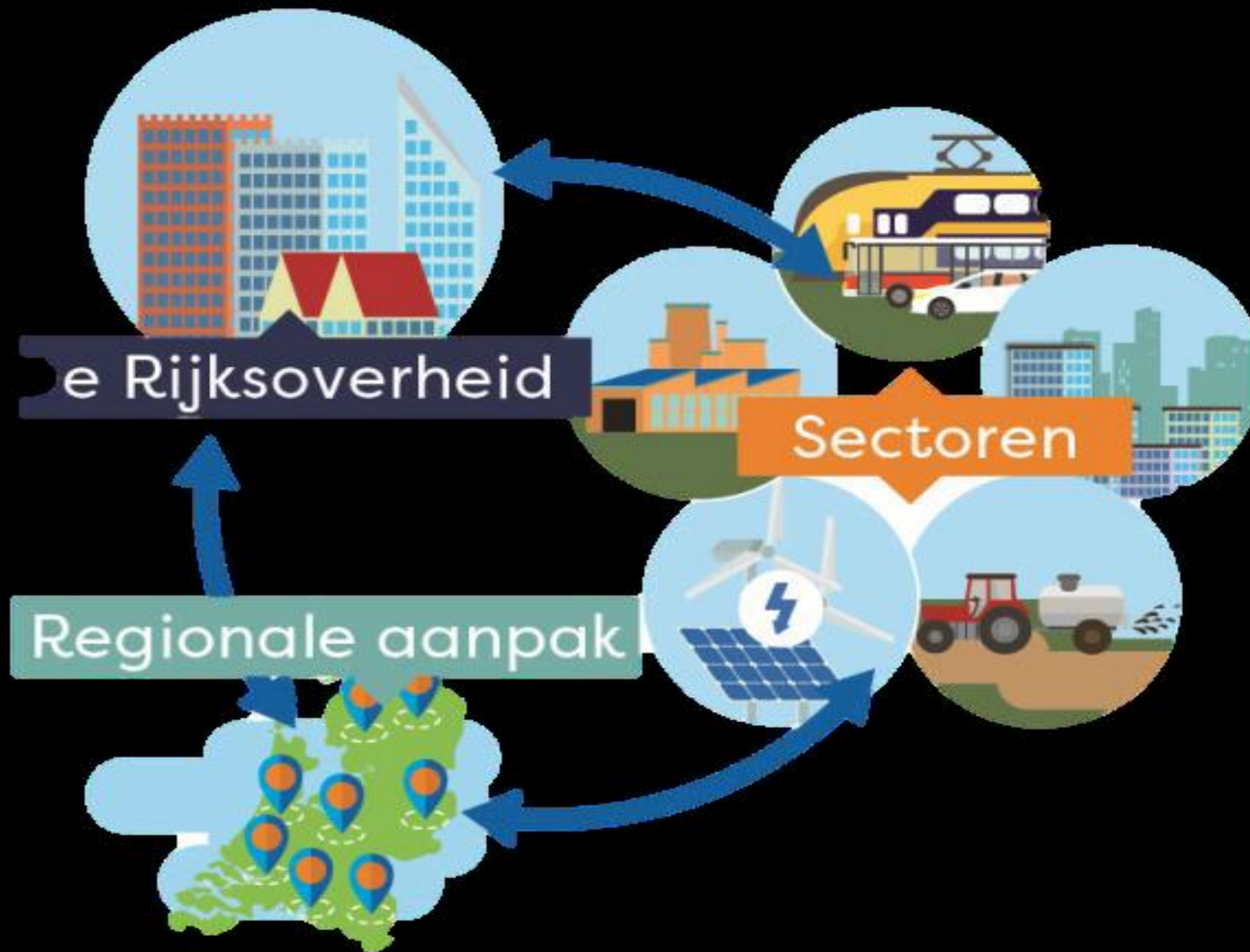
PLANNING

ZOMER '18
Afspraken
op hoofdlijnen

ZOMER '18
Doorrekening
afspraken door PBL

V.A. SEPT '18
Uitwerking
afspraken

V.A. JAN '19
Start uitvoering
Klimaatakkoord

Landelijke proces

- Oktober: kabinetsappreciatie VHKA en TK-debat
- Tweede ronde tafels december klaar: ontwerp-akkoord
- Eind januari 2019: doorrekening planbureaus klaar
- Dan: kabinetsreactie en TK-behandeling
- Ondertekening def. akkoord wrschl. na verkiezingen

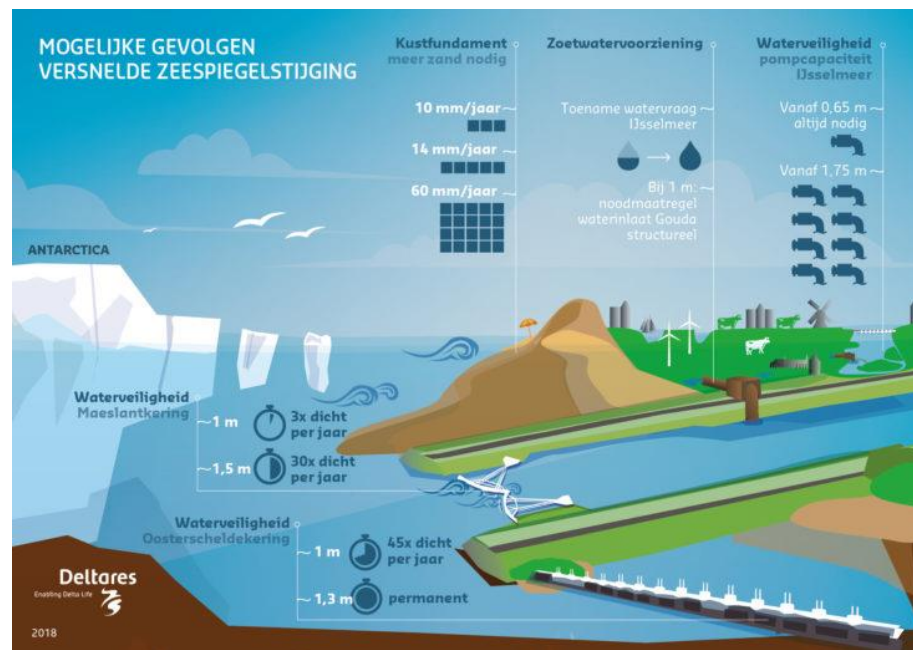
Betrokkenheid PS

- Nu bespreken tussenstand in alle cie's
- Vraag: GS iets meegeven voor laatste fase?
  - Nb: tafels eind op streek, dus laatste punten
- Voorstel GS: extra tussenconsultatie in januari/februari (ontwerp-akkoord)
- Volgend voorjaar (wrschl. na de verkiezingen): consultatie definitieve akkoord op provinciale punten

Hoofdlijnen kabinetsappreciatie

- 55%-doel nog op tafel
- Veel oog voor draagvlak:
  - lastenverdeling huishoudens/bedrijven
  - 50% financiële participatie bij zon en wind op land
  - veel naar Groningen
- Focus op betaalbaarheid en kosteneffectiviteit
- Budgettaire kaders Regeerakkoord
- Deels nieuwe belastinggrondslag nodig (nb. opcenten)
- Gehonoreerd: RES-sen voor zon en wind op land en gebouwde omgeving
  - Veel vragen/keuzes bij tafels teruggelegd

Oktober 2018

Tafel Elektriciteit

- Totale opgave Zon en Wind wellicht hoger
- Afbouw SDE+ na 2025
- NOVI: inzet op clustering
- Waarop ingezet?
  - Aanlanding wind op zee
  - Infrastructuur: start systeemstudie
  - Opzetten governance RES-sen

Gevoel krijgen bij de cijfers....

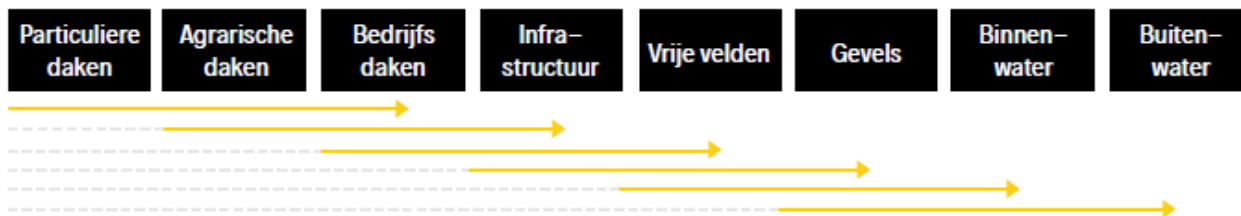
- Opgave landelijk minimaal 35 TWh, techniekneutraal in te vullen
- Spelen met de cijfers, indien NH 8-16% van totaal: dan 2,8 – 5,6 TWh
- Gerealiseerd: WoL 2020 = 1,1 TWh; zon nu (CBS, 2017) 0,28 TWh
- (Huidig elektriciteitsverbruik NH 16,1 TWh)

Hoeveel nodig voor 1 PJ/0,28 TWh ?

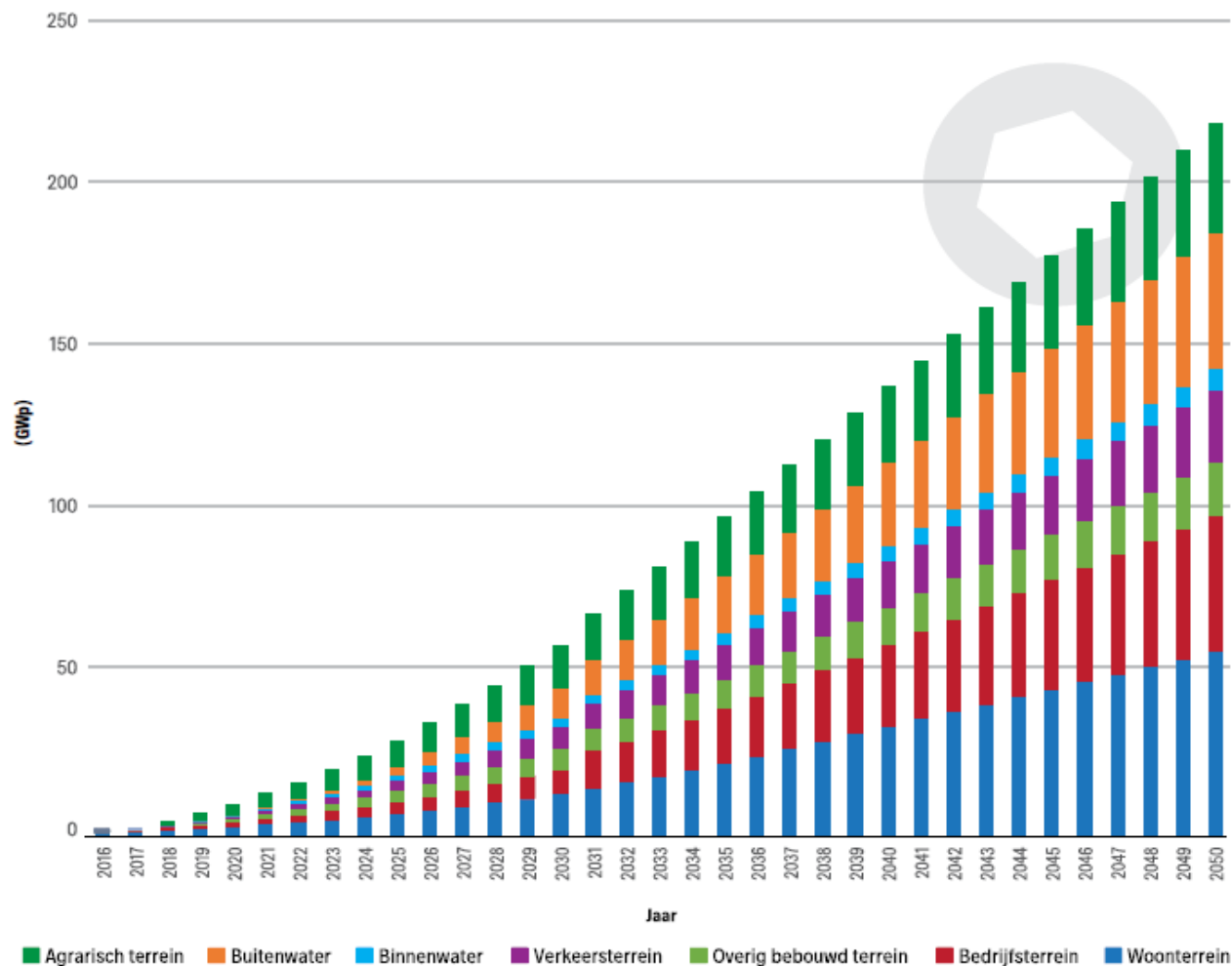
Grote verschillen tussen gekozen types/opstelling en regio's

Methode		<i>Factor</i>	Aantal
Wind	7,5 MW turbine	<i>4000 vollastuur</i>	9
	3 MW turbine in Kop	<i>3200 vollastuur</i>	29
	3 MW turbine in Gooi	<i>2600 vollastuur</i>	36
	'microwind' 1 MW	<i>1000 vollastuur</i>	93
Zon (900 vollastuur)	Zuidopstelling veld	<i>0,6 MW/ha.</i>	514 hectare
	O-W-kasopstelling	<i>1,4 MW/ha</i>	219 hectare
	Zon op water, draaiend	<i>1,3 MW/ha</i>	227 hectare
	Zon op water, vast	<i>1,2 MW/ha</i>	251 hectare
	Op daken bedrijventerrein	<i>80% dakopp, FSI 20%</i>	1225 ha. terrein
	Op daken woningen	<i>12 panelen per woning</i>	92531 woningen
	Langs infrastructuur	<i>1800 panelen/km</i>	635 kilometer

Stimulerings- beleid Zon?

Scenario toepassingsgebieden zon PV 2050 (in GWp)

Aanlanding

Wind op zee 2023-2030

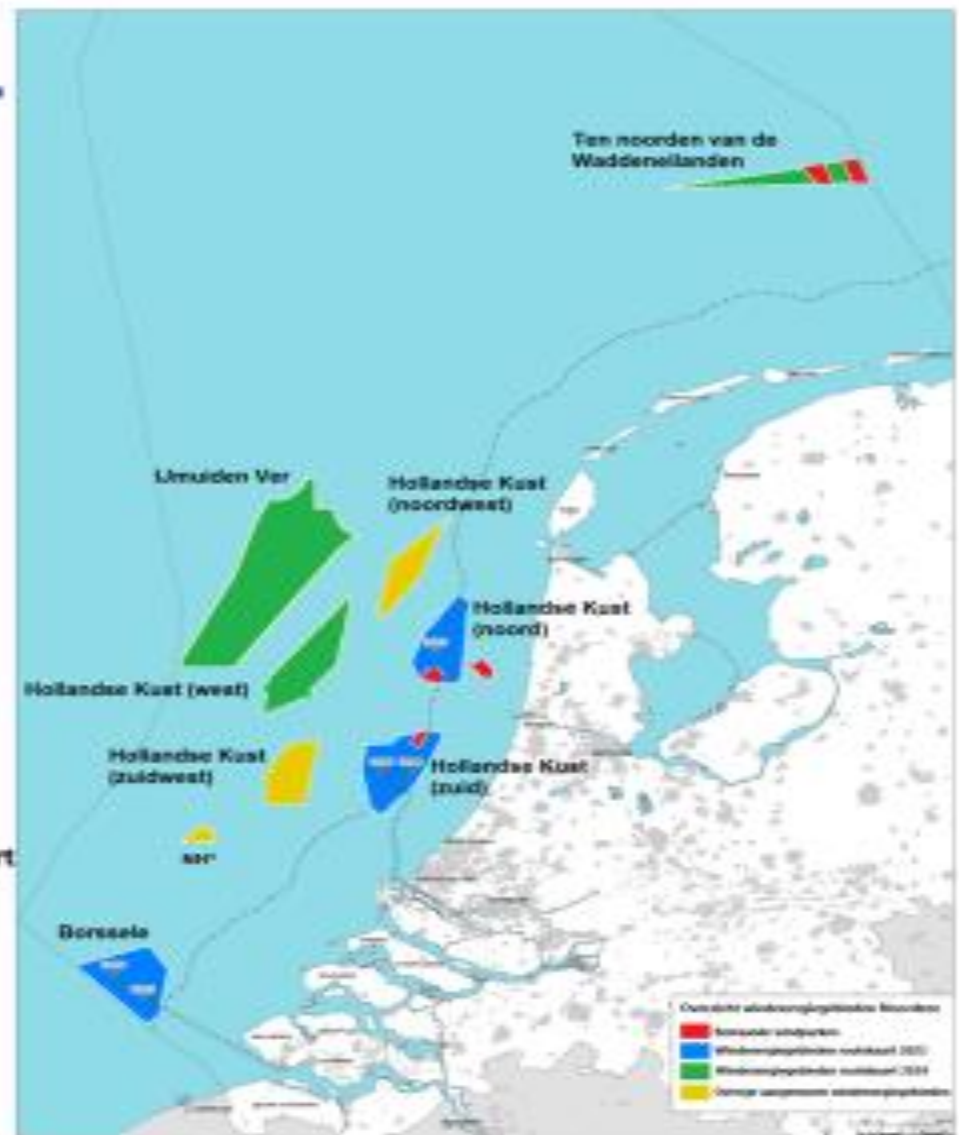
1 GW nu

3,5 GW in 2023

11,5 GW in 2030

60-75 GW in 2050 ¹

¹ moet nog worden aangewezen, staat niet op de kaart

Voorlopig resultaat aanlanding WOZ

- Gezamenlijke propositie richting Rijk
- Waterstof nog geen optie in Rijksplannen
- Wel aandacht bij Rijk voor overall strategie en gezamenlijke systeemstudie op schaal Noord-Holland, startend vanuit NZKG vanwege draaischijffunctie

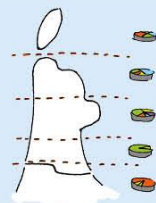
NZKG:

- Derde kabel bij Beverwijk; inzet op directe klantlevering bij Tata
- Garantie elektriciteit tbv elektrificatie MRA
- Bij herijking volgend jaar inzichten vanuit systeemstudie (waaronder NZKG) betrekken

NHN:

- Geen aanlanding bij Den Helder; wel in beeld voor Noordzeestrategie 2030

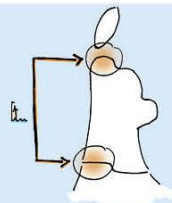
Systeemstudie

14. Optimale energiemix

15. Vraag en aanbod gebundeld

16. Ruimte aanlanding wind op zee

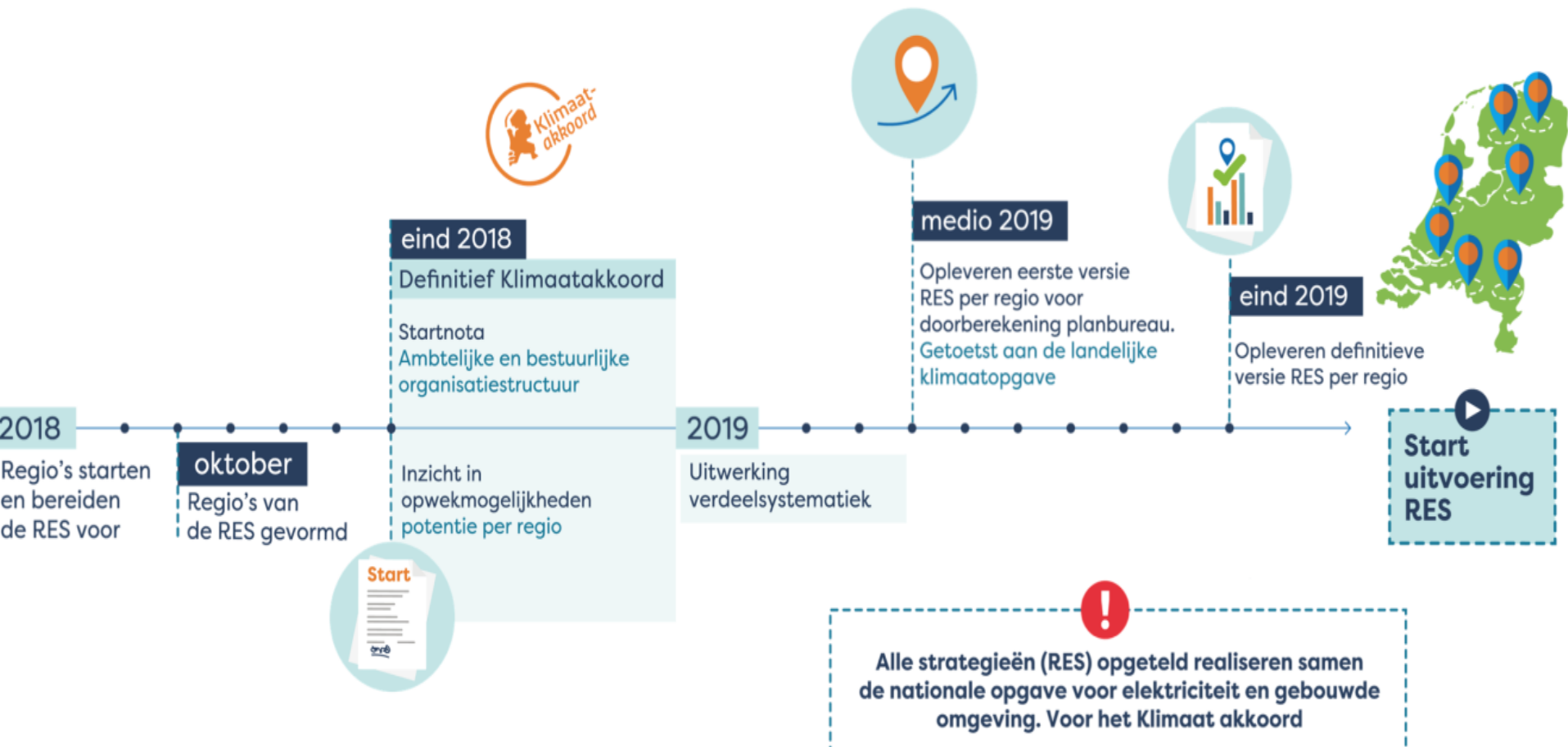
17. Ruimte reststromen

Governance RES, voorlopig resultaat

Programma-managers:

- NH-Noord: twee vanuit de regio
- NH-Zuid: van PNH
- Bestuurlijke roadshow RES NH 3 oktober jl.
- Uitgangspunt: als provincie actief participeren, vooral door ruimtelijk mee te denken

Stappenplan RES

Gebouwde omgeving

- Wijk aanpak centraal (120 mln. voor proeftuinen, Purmerend en Asd.)
- Beperkte verhoging belasting op aardgas, geen verplichtingen
- Lagere verhuurdersheffing corporaties (100 mln/jaar)

Waarop ingezet?

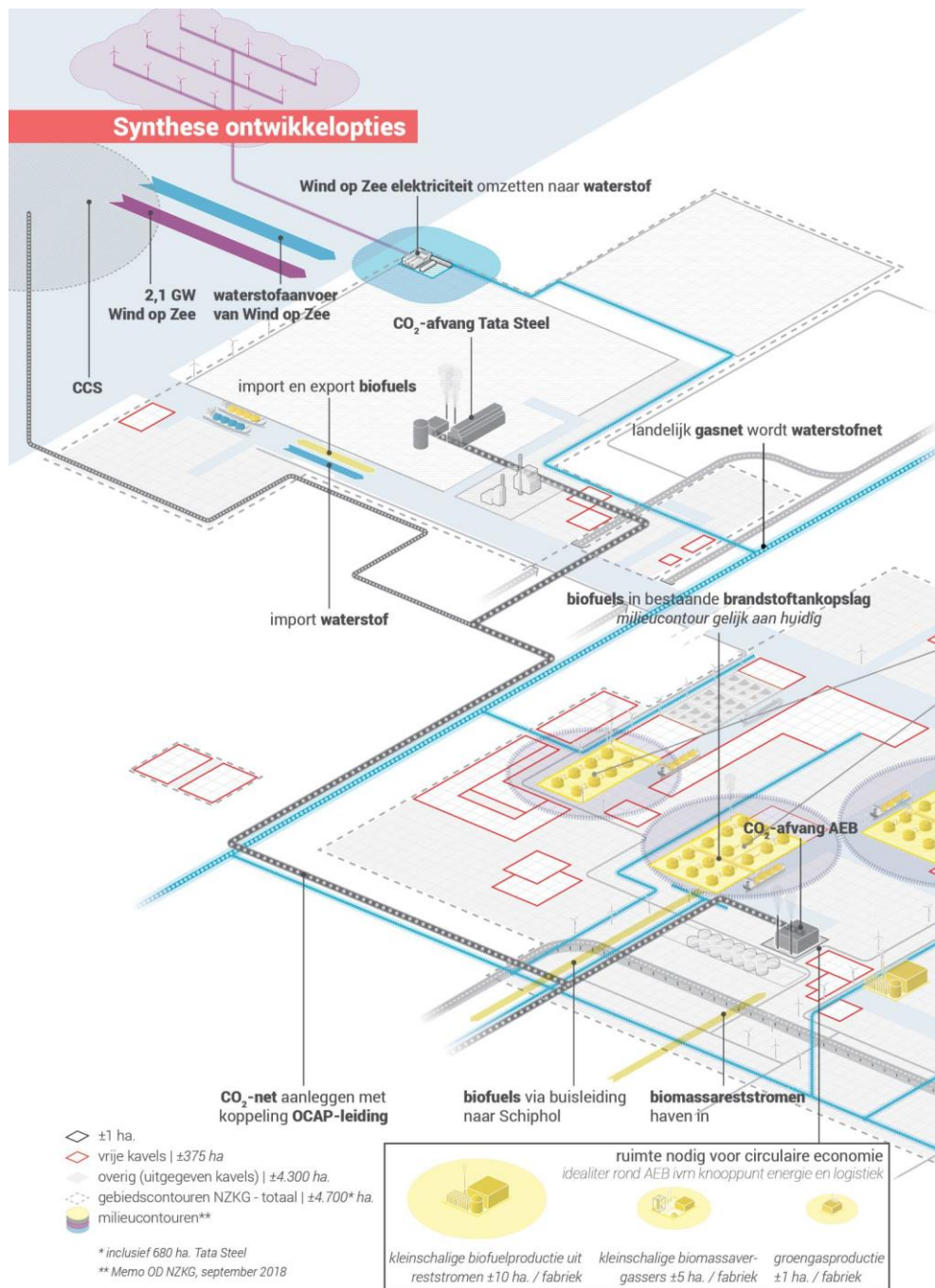
- SPDE
- Uitvoering programma verduurzaming gebouwde omgeving
- Subsidieregelingen in werking
- Grand design 2.0 MRA + geothermie onderzoek MRA

Industrie

- Clusteraanpak
- Individuele maatwerkafspraken grootste bedrijven
- Meerjarenafspraken bredere groep
- Industrie moet zelf ook bijdragen
- Voorbereiding CO₂-heffing waarvan inkomsten terugvloeien
- Verbreding SDE+ (tenders)

Waarop ingezet?

- Ontwikkelstrategie NZKG en advisering subtafel NZKG

Transitie NZKG:

Wind van zee omzetten in waterstof

CO₂ afvangen, hergebruiken (chemie in het NZKG) en opslaan

In- en export van biofuels

- Verzwaring elektriciteitsnet
- Landelijke aardgasnetwerk ombouwen tot waterstofnetwerk
- Randstedelijke CO₂-infrastructuur
- MRA Warmtenetwerken

Mobiliteit

- 100% nul-emissie nieuwverkoop vanaf 2030
- Snelle ingroei elektrisch personenvervoer
- Fiscale stimulering tot 2025
- Nationale agenda laadinfrastructuur
- Geen rekeningrijden

Wat doen we nu?:

- Programma MRA elektrisch
- Studie duurzame brandstoffen mix
- B&U: verduurzaming eigen infrastructuur

Landbouw en landgebruik

- Kringlooplandbouw conform Visie op landbouw
- Provincies regierol bij tegengaan bodemdaling
- Glastuinbouw: Kas als energiebron

Wat doen we nu?

- Veel glastuinbouwprojecten (CO₂-leidingen, warmtenetten, geothermieboringen)
- Programma bodemdaling veenweidegebied
- Omgevingsvisie: natuurinclusieve landbouw, water en bodemdaling

Hoe nu verder?

Landelijk: 2^e ronde tafels tot 20 december

Regionaal:

- RES-sen voorbereiden
- Idem NZKG-uitvoeringsprogramma en investeringsagenda
- Laatste punten inbrengen via IPO